NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
M. POIARES MADURO
prednesené 22. mája 2008 [1]

1. Návrh na začatie prejudiciálneho konania vyplýva z odvolania proti uzneseniu Bács-Kiskun Megyei Bíróság (Oblastný súd Báčsko-malokumánskej župy) (Maďarsko), konajúceho ako registrový súd. Týka sa komanditnej spoločnosti, ktorá sa usiluje premiestniť svoje ústredie z Maďarska do Talianska, ale želá si zostať zapísanou v obchodnom registri v Maďarsku, aby jej právne postavenie mohlo byť naďalej upravené maďarským právom. Registrový súd však pri výkone svojej úlohy vedenia obchodného registra odmietol zapísať nové sídlo do miestneho registra z toho dôvodu, že premiestnenie nie je na základe maďarského práva možné. Konštatoval, že spoločnosť, ktorá si želá premiestniť svoje ústredie do iného členského štátu, musí byť najskôr v Maďarsku zrušená a potom opätovne založená podľa práva daného členského štátu. Szegedi Ítélőtábla (Odvolací súd Segedín) požiadal v rámci odvolacieho konania Súdny dvor o usmernenie na účel určenia, či je príslušná maďarská právna úprava zlučiteľná s právom usadiť sa. Navyše vnútroštátny súd nastoľuje niekoľko otázok týkajúcich sa uplatňovania článku 234 ES.

1 — Jazyk prednesu: angličtina.

I — Skutkový stav a návrh na začatie prejudiciálneho konania

2. Cartesio je „betéti társaság" (komanditná spoločnosť) založená v súlade s maďarským právom a zapísaná do obchodného registra v Baji (Maďarsko). Má dvoch spoločníkov, ktorí majú trvalý pobyt v Maďarsku a sú maďarskými štátnymi príslušníkmi: komanditista, ktorý je povinný vložiť určenú sumu základného imania — a ručí iba do výšky uvedenej sumy —, a komplementár, ktorý ručí za všetky záväzky komanditnej spoločnosti. [2]

3. Dňa 11. novembra 2005 podala spoločnosť Cartesio registrovému súdu návrh na zmenu zapísaných údajov v miestne príslušnom obchodnom registri, aby zapísal nasledujúcu adresu ako jej nové ústredie: „21013 Gallarate (Taliansko), Via Roma No 16". Registrový súd však návrh spoločnosti Cartesio zamietol. Konštatoval, že maďarské právo neposkytuje obchodným spoločnostiam možnosť premiestnenia ich ústredia do iného člen-

2 — Napriek právnemu postaveniu Cartesio sa prejudiciálne otázky týkajú tak združení, ako aj obchodných spoločností podľa maďarského práva. Preto sa pri nastolených výkladových problémoch a pri odkaze na samotnú spoločnosť Cartesio bude odkazovať na široký pojem „spoločnosť". Takým istým spôsobom by mali byť odkazy na „založenie" tam, kde je to primerané, vykladané tak, že zahŕňajú odkazy na zápis do obchodného registra alebo založenie.

ského štátu pri ponechaní ich právneho postavenia ako spoločnosti spravovanej maďarským právom. Preto na účel zmeny jej ústredia by musela byť spoločnosť Cartesio najskôr zrušená v Maďarsku a potom opätovne založená podľa talianskeho práva.

4. Spoločnosť Cartesio podala proti rozhodnutiu registrového súdu odvolanie na Szegedi Ítélőtábla (Odvolací súd Segedín). Uvedený súd položil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Je súd druhého stupňa rozhodujúci o odvolaní proti uzneseniu cégbíróság (registrový súd) o zápise zmien oprávnený navrhnúť začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 [ES], ak uznesenie registrového súdu sa vydá a preskúmanie odvolania sa udeje v rámci nekontradiktórneho konania?

2. Ak súd druhého stupňa spadá pod pojem súdu oprávneného na podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 [ES], má sa súd druhého stupňa považovať za taký súd rozhodujúci v poslednom stupni, ktorý je v zmysle článku 234 [ES] povinný obrátiť sa, pokiaľ ide o výklad práva Spoločenstva na Súdny dvor?

3. Je, prípadne môže byť oprávnenie maďarských súdov — vyplývajúce priamo z článku 234 [ES] — podať návrh na začatie prejudiciálneho konania obmedzené vnútroštátnym predpisom, ktorý priznáva právo podať odvolanie proti uzneseniu o návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ak v prípade odvolania vnútroštátny súd na vyššom stupni môže zmeniť alebo zrušiť návrh na začatie prejudiciálneho konania, a môže nariadiť, aby súd, ktorý uznesenie prijal, pokračoval v prerušenom vnútroštátnom konaní?

4. a) Ak si obchodná spoločnosť založená v Maďarsku podľa maďarského práva obchodných spoločností želá premiestniť svoje sídlo do iného členského štátu Európskej únie, patrí táto otázka do pôsobnosti práva Spoločenstva alebo, pri nedostatku harmonizácie práva, sú smerodajné výlučne predpisy jednotlivých vnútroštátnych právnych poriadkov?

b) Môže obchodná spoločnosť zapísaná v Maďarsku žiadať o premiestnenie svojho sídla do iného členského štátu únie priamo na základe práva Spolo-

čenstva (články 43 [ES] a 48 [ES])? Ak áno, môže sa premiestnenie sídla viazať na akúkoľvek podmienku alebo povolenie či už zo strany „premiestňujúceho“, alebo „prijímajúceho“ členského štátu?

c) Môžu sa články 43 [ES] a 48 [ES] vykladať v tom zmysle, že na ich základe je vnútroštátna právna úprava alebo prax, ktorá v súvislosti s výkonom práv obchodných spoločností rozlišuje medzi obchodnými spoločnosťami na základe miesta sídla obchodnej spoločnosti v jednotlivých členských štátoch, nezlučiteľná s právom Spoločenstva?

Môžu sa články 43 [ES] a 48 [ES] vykladať v tom zmysle, že na ich základe je vnútroštátna právna úprava alebo prax, ktorá bráni tomu, aby obchodná spoločnosť zapísaná v Maďarsku premiestnila svoje sídlo do iného členského štátu Európskej únie, nezlučiteľná s právom Spoločenstva?“

II — Posúdenie

A — *Prvá otázka*

5. Prvou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či je návrh na začatie prejudiciálneho konania prípustný v konaní o odvolaní proti uzneseniu prvostupňového súdu, ak nie je kontradiktórnym konaním ani konanie pred prvostupňovým súdom, ani odvolacie konanie. Skrátka, vnútroštátny súd teda začína tým, že sa pýta, či môže tomuto Súdnemu dvoru položiť otázku. [3] Odpoveď jasne vyplýva z judikatúry. V kontexte tejto veci registrový súd iba plnil registračnú funkciu: uskutočnil „administratívne rozhodnutie bez toho, aby musel rozhodovať právny spor“ [4]. Na účely článku 234 ES to treba klasifikovať ako mimosúdnu činnosť, v rámci ktorej nie je registrový súd oprávnený podávať návrh na začatie prejudiciálneho konania. [5] Naopak, konanie o odvolaní proti uzneseniu registrového súdu je z hľadiska článku 234 ES súdnym konaním bez ohľadu na skutočnosť, že je

3 — Pozri tiež napríklad rozsudok z 23. marca 1982, Nordsee, 102/81, Zb. s. 1095.

4 — Rozsudok z 15. januára 2002, Lutz a i., C-182/00, Zb. s. I-547, bod 14.

5 — Tamže, bod 13. Pozri tiež rozsudky zo 14. júna 2001, Salzmann, C-178/99, Zb. s. I-4421, bod 15, a z 19. októbra 1995, Job Centre, C-111/94, Zb. s. I-3361, bod 11; uznesenie z 22. januára 2002, Holto, C-447/00, Zb. s. I-735, body 17 a 18; rozsudky z 30. júna 2005, Längst, C-165/03, Zb. s. I-5637, bod 25, a z 27. apríla 2006, Standesamt Stadt Niebüll, C-96/04, Zb. s. I-3561, bod 14.

nesporové.[6] Súd konajúci v rámci takého konania je v dôsledku toho oprávnený podať Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania.[7] Záver je preto taký, že prvá prejudiciálna otázka položená vnútroštátnym súdom je prípustná a okrem toho na ňu treba odpovedať kladne.

B — *Druhá otázka*

6. Po druhé sa vnútroštátny súd pýta, či musí byť považovaný za súdny orgán, proti ktorého rozhodnutiam nie je podľa vnútroštátneho práva prípustný opravný prostriedok a má povinnosť uvedenú v treťom odseku článku 234 ES. Dalo by sa tvrdiť, že uvedená otázka je neprípustná, pretože odpoveď na ňu nie je nevyhnutná pre rozhodnutie sporu vo veci samej — napokon vnútroštátny súd sa tak či tak rozhodol predložiť svoje ďalšie otázky na prejudiciálne konanie. Keď je však jasné, že otázka má širší praktický význam pre jednotný výklad a uplatňovanie práva Spoločenstva a jej vzťah k skutkovým okolnostiam sporu nie je len umelý,[8] pravidlá o prípustnosti by nemali byť uplatňované spôsobom, v dôsledku ktorého by boli v skutočnosti neprekonateľné. Keď je teda jedinou realistickou možnosťou pre vnútroštátny súd takú otázku predložiť v rámci konania, kde nemusí byť v presnom slova zmysle odpoveď nevyhnutná pre rozhodnutie ním prerokúvanej veci, kritérium prípustnosti by podľa môjho názoru nemalo byť stanovené príliš prísne.[9]

7. Čo sa týka otázky, o ktorú ide, ťažko možno vidieť akýkoľvek alternatívny spôsob, prostredníctvom ktorého by sa otázka realisticky mohla dostať na Súdny dvor, napriek jej zjavnému významu pre fungovanie konania o prejudiciálnej otázke a vzhľadom na to, že jej vzťah so skutkovými okolnosťami sporu nemožno opísať ako umelý. Bolo by neprimerane náročné od vnútroštátneho súdu žiadať, aby ako prvý krok podal návrh na začatie prejudiciálneho konania iba s otázkou, či má povinnosť uvedenú v článku 234 ES, a potom ako druhý krok, ak sa odpoveď ukáže ako kladná, aby položil svoje skutočné otázky na prejudiciálne konanie.[10] Preto navrhujem, aby Súdny dvor v tejto záležitosti poskytol pomoc tak, ako to urobil v podobnom kontexte vo veci Lyckeskog[11].

6 — Rozsudok vo veci Job Centre, už citovaný v poznámke pod čiarou 5, bod 11, a uznesenie vo veci Holto, už citované v poznámke pod čiarou 5, bod 19.

7 — Pozri tiež, implicitne, rozsudok z 13. decembra 2005, SEVIC Systems, C-411/03, Zb. s. I-10805.

8 — Pozri rozsudok z 30. novembra 2000, Österreichischer Gewerkschaftsbund (C-195/98, Zb. s. I-10497), kde Súdny dvor rozoznáva otázky „všeobecnej dôležitosti“, ktoré sú iba abstraktne spojené so skutkovými okolnosťami veci. Pozri tiež analýzu generálneho advokáta Jacobs v tejto veci argumentujúceho v prospech zužujúceho výkladu pojmu hypotetických otázok.

9 — Zdá sa, že judikatúra Súdneho dvora potvrdzuje, že pravidlá o prípustnosti musia byť vykladané so zreteľom na neexistenciu životaschopnej alternatívy predniesť také otázky Súdnemu dvoru, vo svetle vnútroštátnych procesných pravidiel, nákladov na sporové konanie a obáv o procesnú autonómiu. Pozri napríklad rozsudok z 15. decembra 1995, Bosman, C-415/93, Zb. s. I-4921, najmä otázky týkajúce sa ustanovení o štátnej príslušnosti. Tento aspekt je analyzovaný podrobnejšie nižšie vo vzťahu k tretej otázke.

10 — Zdá sa, že alternatívne cesty, prostredníctvom ktorých by sa otázka mohla dostať na Súdny dvor, by boli dokonca ešte náročnejšie: pozri napríklad rozsudok z 30. septembra 2003, Köbler, C-224/01, Zb. s. I-10239.

11 — Rozsudok zo 4. júna 2002, C-99/00, Zb. s. I-4839.

8. Podľa uznesenia vnútroštátneho súdu o návrhu na začatie prejudiciálneho konania môže v takých prípadoch, ako je tento, dotknutý účastník podať kasačný opravný prostriedok proti uzneseniu Ítélőtábla na Legfelsőbb Bíróság (Najvyšší súd). Vnútroštátny súd však poznamenáva, že tento opravný prostriedok na Legfelsőbb Bíróság je obmedzený na právne otázky. V uvedenom ohľade vnútroštátny súd spomína § 270 ods. 2 Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (zákon III z roku 1952, občiansky súdny poriadok), ktorý stanovuje: „Návrh na preskúmanie právoplatného rozsudku alebo právoplatného uznesenia, ktorým bolo rozhodnuté o veci samej, môže podať na Legfelsőbb Bíróság — s poukázaním na porušenie právnych predpisov — účastník, vedľajší účastník, a osoba, ktorej sa rozhodnutie týka, v rozsahu, v akom sa naňho rozhodnutie vzťahuje.“ Navyše vnútroštátny súd poukazuje na to, že tento opravný prostriedok nemá automatický odkladný účinok. Prvá veta § 273 ods. 3 toho istého zákona uvádza: „Podanie návrhu na preskúmanie nemá odkladný účinok pre výkon rozhodnutia, ale Legfelsőbb Bíróság môže na návrh výnimočne odložiť výkon rozhodnutia.“

9. Z týchto obmedzení však nevyplýva záver, že Ítélőtábla musí byť považovaný za „vnútroštátn[y] súdn[y] orgá[n], proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva“. Možno predpokladať, že akákoľvek otázka vzťahujúca sa na platnosť alebo výklad práva Spoločenstva predstavuje právnu otázku a mohla by byť preto predmetom odvolania. Okrem toho vnútroštátne procesné pravidlá, podľa ktorých má také odvolanie odkladný účinok iba za výnimočných okolností, sú v zásade zlučiteľné s právom Spoločenstva za predpokladu, že po prvé také pravidlá nie sú uplatňované spôsobom, ktorý zaobchádza s odvolaniami založenými na dôvodoch práva Spoločenstva menej priaznivo ako s odvolaniami založenými na právnych dôvodoch podľa vnútroštátneho práva (zásada rovnocennosti), a po druhé, že nespôsobujú faktickú nemožnosť alebo nadmerné sťaženie výkonu práv priznaných právnym poriadkom Spoločenstva (zásada efektivity). [12]

10. Teda zo skutočnosti, že odvolanie proti uzneseniu vnútroštátneho súdneho orgánu je obmedzené na právne otázky a nemá automatický odkladný účinok, nevyplýva, že by uvedený súdny orgán mal povinnosť uvedenú v treťom odseku článku 234 ES.

C — *Tretia otázka*

11. Tretia prejudiciálna otázka sa vzťahuje na možnosť, existujúcu podľa maďarského občianskeho práva procesného, podať osobitné odvolanie proti uzneseniu o návrhu na začatie prejudiciálneho konania. § 155/A

12 — Pozri analogicky rozsudky zo 16. decembra 1976, Rewe-Zentralfinanz a Rewe-Zentral, 33/76, Zb. s. 1989; zo 14. decembra 1995, van Schijndel a van Veen, C-430/93 a C-431/93, Zb. s. I-4705, bod 17, a zo 7. júna 2007, van der Weerd a i., C-222/05 až C-225/05, Zb. s. I-4233, bod 28.

zákona III z roku 1952, občianskeho súdneho poriadku uvádza: „Proti uzneseniu o podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania je prípustné odvolanie. Odvolanie nie je prípustné proti zamietnutiu návrhu na začatie prejudiciálneho konania.“ [13] Zdalo by sa, že v tomto kontexte sa uplatňujú všeobecné pravidlá týkajúce sa odkladného účinku odvolania. [14] Vnútroštátny súd vo svojom uznesení o návrhu na začatie prejudiciálneho konania vysvetľuje, že ak je proti uzneseniu vnútroštátneho súdu podané odvolanie, súd, ktorý odvolanie prerokúva, môže návrh na začatie prejudiciálneho konania zmeniť alebo zrušiť a nariadiť, aby súd, ktorý uznesenie vydal, pokračoval v prerušenom vnútroštátnom konaní. Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či sú také vnútroštátne procesné pravidlá zlučiteľné s pravidlami o konaní o prejudiciálnej otázke stanovenými Zmluvou.

12. Opäť možno tvrdiť, že táto otázka je neprípustná vzhľadom na skutočnosť, že v tejto veci nebolo podané žiadne odvolanie proti návrhu na začatie prejudiciálneho konania. [15] Napriek tomu je možnosť odvolania otázkou vnútroštátneho práva, o ktorej musí rozhodnúť vnútroštátny súd. Okrem toho verím, že v tejto veci by mal byť Súdny dvor osobitne citlivý k želaniam vnútroštátneho súdu a mal by využiť príležitosť poskytnúť usmernenie k záležitosti. Dôvody na to sú rovnaké ako dôvod, pre ktorý by som považoval druhú otázku za prípustnú.

13. Po prvé táto otázka nie je v presnom zmysle slova hypotetická. Úzko súvisí so skutkovými okolnosťami veci (ktorých existencia nie je predmetom sporu) a odpoveď, ktorá má byť vnútroštátnemu súdu poskytnutá, môže určite mať význam pre jeho rozhodnutie, ak by došlo k odvolaniu — realita, ktorú vnútroštátny súd považoval za relevantnú pri koncipovaní uznesenia. Podľa môjho názoru o hypotetickú otázku odôvodňujúcu rozsudok konštatujúci neprípustnosť ide iba vtedy, keď sú buď samotné skutkové okolnosti umelé, alebo je umelý vzťah otázky a skutkových okolností. Iba v týchto prípadoch sú v hre dôvody, ktoré odôvodňujú neprípustnosť hypotetických otázok (nesprávne pochopenie skutkových okolností, prejudikovanie rozhodnutia a riziko zneužitia). [16] V tejto veci by však Súdny dvor neposkytoval právnu odpoveď na základe hypotetického skutkového rámca, ktorý by obídením skutočného kontextu obklopujúceho výklad a uplatňovanie právneho pravidla ovplyvňoval kvalitu a legitimitu rozhodnutia súdu. Jediný takzvaný hypotetický aspekt v tejto veci možno v skutočnosti lepšie označiť ako prvok nepredvídateľnosti:

13 — Navyše § 249/A stanovuje, že osobitné odvolanie „[je v] *druhostupňovom* konaní… prípustné aj proti *zamietnutiu* návrhu na začatie prejudiciálneho konania“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

14 — V súlade s ustanoveniami upravujúcimi návrhy na začatie prejudiciálnych konaní v § 259 zákona III z roku 1952, občianskeho súdneho poriadku.

15 — Komisia poznamenala, že uznesenie o návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa stalo konečným. Tento aspekt však nie je súčasťou návrhu na začatie prejudiciálneho konania a podľa môjho názoru by nemal byť určujúci pri rozhodovaní o prípustnosti otázky.

16 — Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Jacobs vo veci Österreichischer Gewerkschaftbund, už citované v poznámke pod čiarou 8, v bodoch 53 až 55.

skutočnosť, že sa môže ukázať, že odpoveď, ktorú má Súdny dvor poskytnúť, nie je určujúca pre vyriešenie sporu vo veci samej, ak v skutočnosti nebude proti návrhu na začatie prejudiciálneho konania podané žiadne odvolanie. Taký prvok nepredvídateľnosti však nechýba iným právnym otázkam, na ktoré Súdny dvor bežne odpovedá. Súdny dvor si nikdy nemôže byť úplne istý, že odpoveď, ktorú poskytuje, bude mať v skutočnosti význam pre výsledok sporu vo veci samej. Vnútroštátny súd môže napríklad skončiť tak, že o veci rozhodne na základe vnútroštátneho procesného právneho dôvodu bez toho, aby vôbec uplatnil odpoveď o práve Spoločenstva poskytnutú Súdnym dvorom. To neznamená, že Súdny dvor odpovedal na hypotetickú otázku v rozsahu, v akom otázka vyplynula z ozajstných skutkových okolností, ktorých vzťah k právu Spoločenstva nebol umelý. Treba rozlišovať medzi otázkou založenou na umelých skutkových okolnostiach alebo otázkou, ktorá nemá vzťah k skutkovým okolnostiam veci (ktorá je podľa môjho názoru hypotetická a neprípustná), a otázkou, ktorá sa vzťahuje k skutkovým okolnostiam veci, ale môže sa ukázať, že nie je určujúca pre jej konečný výsledok (ktorá podľa môjho názoru hypotetická nie je a mala by byť prípustná).

14. Po druhé napriek jej zjavnému významu pre fungovanie konania o prejudiciálnej otázke ťažko si možno predstaviť, ako by sa inak otázka mohla dostať k Súdnemu dvoru. Samozrejme je teoreticky možné predstaviť si, že účastník konania na vnútroštátnom prvostupňovom súde by mohol podať odvolanie proti návrhu na začatie prejudiciálneho konania na odvolací súd a že bez ohľadu na vnútroštátne procesné pravidlá, podľa ktorých má odvolanie odkladný účinok, by prvostupňový súd mohol ponechať v účinnosti svoj návrh na začatie prejudiciálneho konania. Za takých okolností by mala otázka účinku odvolania určite bezprostredný význam. Tento scenár by však tiež vyžadoval, aby prvostupňový súd neuposlúchol svoje vnútroštátne procesné pravidlá bez toho, aby vedel, či mu právo Spoločenstva takúto právomoc dáva. Je jasné, že by to uviedlo prvostupňový súd do veľmi nepohodlnej situácie. [17] To je pravdepodobne skutočnosť, ktorá vysvetľuje, prečo taká otázka nebola Súdnemu dvoru nikdy výslovne položená, hoci by aj niektoré predošlé spory a dobre známe vnútroštátne právne predpisy a prax mohli naznačovať, že má vskutku značný význam pre každodenné uplatňovanie práva Spoločenstva vnútroštátnymi súdmi. [18] Súdnemu dvoru by som preto odporúčal ponechať vec na úsudok vnútroštátneho súdu o význame takej otázky pre vnútroštátne konanie tým, že by odpovedal na tretiu otázku Szegedi Ítélőtábla, využijúc túto príležitosť na analyzovanie tohto problému veľkého praktického významu pre právo Spoločenstva. Takto môže byť Súdny dvor

17 — Dalo by sa tiež uvažovať o opačnej alternatíve: že nadriadený súd, ktorému je podané odvolanie proti uzneseniu navrhujúcemu rozhodnutie o prejudiciálnej otázke, by najskôr mohol konanie prerušiť, aby požiadal Súdny dvor o rozhodnutie o prejudiciálnej otázke o zlučiteľnosti takého odvolania s právom Spoločenstva. Pravdepodobnosť takej hypotézy sa však tiež zdá byť pochybná. Okrem toho, ak by mal vnútroštátny nadriadený súd vskutku rozhodnúť o podaní návrhu Súdnemu dvoru na začatie prejudiciálneho konania, je rozumné predpokladať, že by jednoducho z dôvodov hospodárnosti konania návrh podal k hmotnoprávnym otázkam práva Spoločenstva pôvodne nastoleným vnútroštátnym súdom prvého stupňa [ako sa to stalo vo veci Pharmon (rozsudok z 9. júla 1985, 19/84, Zb. s. 2281), ktorá bola pôvodne návrhom na začatie prejudiciálneho konania podaným súdom prvého stupňa registrovaným pod číslom 271/80, proti ktorému bolo podané odvolanie, a vec bola následne vymazaná z registra] alebo prinajmenšom by otázky práva Spoločenstva pôvodne nastolené vnútroštátnym súdom prvého stupňa začlenil (s tým dôsledkom, že pôvodná procesná otázka by mohla byť sama napadnutá ako hypotetická vo svetle návrhu na začatie prejudiciálneho konania k hmotnoprávnym otázkam). To by v skutočnosti predstavovalo uvedenie vnútroštátnych súdov do istého druhu situácie „Hlavy 22“ a mohlo by opäť vysvetliť, prečo taká otázka nebola nikdy výslovne Súdnemu dvoru položená [pozri O'KEEFFE, D.: Appeals against an Order to Refer under Article 177 of the EEC Treaty. In: *9 European Law Review* (1984) 87, na s.101].

18 — Vo svojich návrhoch vo veciach Rheinmühlen-Düsseldorf (146/73 a 166/73, Zb. s. 40) generálny advokát Warner na strane 44 poznamenáva, že také právo na odvolanie, ktoré považoval za nezlučiteľné s právom Spoločenstva, bolo účinné aspoň v niekoľkých členských štátoch na základe vnútroštátnych procesných pravidiel.

schopný predísť prekážkam, ktoré môžu v budúcnosti vzniknúť, pokiaľ ide o spoluprácu medzi ním a tými vnútroštátnymi súdmi, ktorých uznesenia o návrhu na začatie prejudiciálneho konania by sa mohli stať predmetom odvolania.

15. Článok 234 ES stanovuje, že ktorýkoľvek súdny orgán členského štátu je oprávnený podať Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania, keď je názoru, že rozhodnutie o prejudiciálnej otázke výkladu alebo platnosti vzťahujúcej sa na právo Spoločenstva je nevyhnutné na vydanie jeho rozhodnutia. [19] Vnútroštátne súdy teda odvodzujú právomoc podať návrh na začatie prejudiciálneho konania zo Zmluvy samotnej. Okrem toho pri podávaní prejudiciálnych otázok Súdnemu dvoru požívajú „najširší možný priestor pre voľnú úvahu“ [20].

16. Prirodzene, že uznesenie prvostupňového súdu, ktoré obsahuje návrh na začatie prejudiciálneho konania, nie je na základe práva Spoločenstva vyňaté spod možnosti podania opravných prostriedkov zvyčajne dostupných podľa vnútroštátneho práva. [21] Napriek tomu, ak bolo proti rozhodnutiu obsahujúcemu návrh na začatie prejudiciálneho konania podané odvolanie, Súdny dvor v zásade uposlúchne návrh na začatie prejudiciálneho konania, pokiaľ vnútroštátny súd kladúci prejudiciálne otázky ich nevezme späť. [22] Súdny dvor môže prerušiť konanie o prejudiciálnej otázke až do výsledku vnútroštátneho odvolacieho konania, ak má odvolanie odkladný účinok a ak o ňom bol Súdny dvor upovedomený vnútroštátnym súdom: upovedomenie sa považuje za implicitný návrh na prerušenie konania o prejudiciálnej otázke. [23] Súdny dvor však jednoducho bude naďalej pokračovať v konaní o prejudiciálnej otázke napriek účinkom, ktoré by odvolanie mohlo mať podľa vnútroštátneho práva, ak ho o to vnútroštátny súd výslovne požiadal. [24]

17. Kľúčovou otázkou je, či vnútroštátne procesné pravidlá môžu zaviazať prvostupňové súdy na odloženie účinnosti alebo dokonca späťvzatie návrhu na začatie prejudiciálneho konania za okolností, keď bolo proti uzneseniu o návrhu na začatie prejudiciálneho konania podané odvolanie. Uvedenú otázku v skutočnosti analyzoval generálny advokát Warner vo svojich návrhoch vo veci Rheinmühlen [25] — a som v pokušení iba odkázať na uvedené návrhy, v ktorých tvrdil, že vnútroštátne právo nemôže nijako zväzovať právomoc prvostupňového súdu v ktoromkoľvek členskom štáte položiť tomuto Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky. Nebudem sa ani snažiť vyrovnať sa sile

19 — Pozri tiež rozsudok z 9. marca 1978, Simmenthal, 106/77, Zb. s. 629, bod 19.

20 — Rozsudok zo 16. januára 1974, Rheinmühlen-Düsseldorf, 166/73, Zb. s. 33, bod 4.

21 — Rozsudok z 12. februára 1974, Rheinmühlen-Düsseldorf, 146/73, Zb. s. 139, bod 3.

22 — Rozsudky Rheinmühlen-Düsseldorf, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 3; zo 6. apríla 1962, de Geus, 13/61, Zb. s. 89, bod 50, a zo 6. októbra 1983, Le Lion a i., 2/82 až 4/82, Zb. s. 2973, bod 9.

23 — Pozri napríklad uznesenia z 3. júna 1970, Chanel/Cepeha, 31/68, Zb. s. 403, a zo 14. júla 1992, Bosman, C-269/92.

24 — Rozsudok z 30. januára 1974, BRT a Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, 127/73, Zb. s. 51, bod 3. Pozri tiež O'KEEFE, D.: c. d.

25 — Návrhy prednesené 12. decembra 1973 v uvedených veciach, už citované v poznámkach pod čiarou 20 a 21.

a jasnosti, s ktorou generálny advokát uviedol argumenty, ktoré ho viedli k tomuto záveru. Namiesto toho sa obmedzím na vyjadrenie svojho súhlasu s jeho návrhmi a na niekoľko dodatočných poznámok.

18. Môže existovať niekoľko dôvodov, na základe ktorých by prvostupňový súd mohol *chcieť* vziať späť svoj návrh na začatie prejudiciálneho konania po podaní odvolania proti uzneseniu obsahujúcemu návrh na začatie prejudiciálneho konania. Napríklad účastníci konania mohli počas odvolacieho konania nájsť alternatívny spôsob urovnania ich sporu. [26] Môže to byť tiež tak, že kvôli rozsudku o odvolaní sa stali prejudiciálne otázky bezpredmetnými, pretože vyšlo napríklad najavo, že žaloba podaná na prvostupňový súd bola neprípustná. Odvolacie konanie a jeho výsledok môže teda dosť dobre podnietiť prvostupňový súd, aby požiadal o prerušenie konania o jeho návrhu na začatie prejudiciálneho konania alebo dokonca aby uvedený návrh vzal späť. To by nás však nemalo viesť k záveru, že existujú okolnosti, za ktorých môže rozsudok odvolacieho súdu k tomu prvostupňový súd *zaviazať*.

19. Možnosť prvostupňového súdu v ktoromkoľvek členskom štáte byť v priamom kontakte so Súdnym dvorom je životne dôležitá pre jednotný výklad a účinné uplatňovanie práva Spoločenstva. Je tiež nástrojom, ktorý tvorí zo všetkých vnútroštátnych súdov súdy práva Spoločenstva. Prostredníctvom návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa vnútroštátny súd stáva súčasťou diskusie o práve Spoločenstva bez toho, aby závisel od iných vnútroštátnych zložiek moci alebo súdnych orgánov. [27] Cieľom Zmluvy nebolo filtrovanie takého dialógu akýmikoľvek inými vnútroštátnymi súdmi bez ohľadu na to, aká môže byť hierarchia súdnej moci v danom štáte. Ako uviedol Irish Supreme Court (keď zamietol prerokúvanie odvolania proti návrhu na začatie prejudiciálneho konania): „právomoc je zverená [prvostupňovému súdu] Zmluvou bez akýchkoľvek obmedzení, výslovných alebo implikovaných v tom zmysle, že by jeho rozhodnutie mohlo byť zmenené akýmkoľvek iným vnútroštátnym súdom“ [28].

20. Preto je otázka nevyhnutnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania záležitosťou, o ktorej musí byť rozhodnuté medzi vnútroštátnym súdom kladúcim prejudiciálnu otázku a Súdnym dvorom. Práve preto v konečnom dôsledku o prípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania rozhoduje Súdny dvor — a nie vnútroštátne súdy, ktoré sú v rámci vnútroštátneho procesného rámca nadriadené vnútroštátnemu súdu, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania. Ak by bol opak pravdou, mohlo by sa na základe vnútroštátneho pravidla alebo praxe stať, že návrhy na začatie prejudiciálneho konania vydávané prvostupňovými súdmi by sa systematicky stávali predmetom odvolaní, čo by malo za následok vznik situácie, v ktorej — aspoň *de facto* — by vnútroštátne právo umožnilo klásť prejudiciálne otázky iba súdom, proti ktorých rozhodnutiu nie je

26 — Pozri napríklad uznesenie vo veci Chanel/Cepeha, už citované v poznámke pod čiarou 23.

27 — SARMIENTO, D.: Poder Judicial e integración europea, Thomson-Civitas, Madrid, 2004, s. 58.

28 — *Campus Oil Ltd and Others v. The Minister for Industry and Energy, Ireland, The Attorney General, and the Irish National Petroleum Co. Ltd*, rozsudok Irish Supreme Court zo 17. júna 1983 [1984] 1 CMLR 479.

prípustný opravný prostriedok. Riziko posudzovania takej otázky ako otázky vnútroštátneho procesného práva a nie práva Spoločenstva je zvýraznené touto vecou, v ktorej vnútroštátne právo povoľuje samostatné odvolanie proti uzneseniu o podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Rovnalo by sa to umožneniu vnútroštátnemu procesnému právu zmeniť podmienky uvedené v článku 234 ES pre podávanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania Súdnemu dvoru.

21. V krátkosti, právo Spoločenstva dáva ktorémukoľvek súdu v ktoromkoľvek členskom štáte právomoc položiť Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky. Uvedenú právomoc nemožno obmedzovať vnútroštátnym právom. Preto dospievam k záveru, že článok 234 ES bráni uplatňovaniu vnútroštátnych pravidiel, podľa ktorých môžu byť vnútroštátne súdy zaviazané odložiť účinnosť alebo vziať späť návrh na začatie prejudiciálneho konania.

D — *Štvrtá otázka*

22. Štvrtá otázka sa týka práva usadiť sa. V súlade s maďarským právom obchodných spoločností, ako je uvedené v uznesení o návrhu na začatie prejudiciálneho konania, sídlom spoločnosti založenej podľa maďarského práva je miesto, kde je umiestnené jej ústredie („központi ügyintézés helye“). [29] Inými slovami, miesto, kde má spoločnosť svoje ústredie, sa má zhodovať s miestom zápisu do obchodného registra. Premiestnenie ústredia spoločnosti založenej na základe maďarského práva bude obvyklým spôsobom zapísané do obchodného registra, ak sa premiestnenie uskutoční v rámci Maďarska. [30] Zo skutkových okolností, ako sú uvedené v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, vyplýva, že Cartesio sa usiluje premiestniť svoje ústredie do Talianska. Namiesto toho, aby bola opätovne založená ako talianska spoločnosť, Cartesio si však želá naďalej byť založená v Maďarsku, a teda podliehať maďarskému právu obchodných spoločností.

23. Zdá sa, že maďarské právo obchodných spoločností je založené na teórii „reálneho sídla“, podľa ktorej spoločnosť musí dodržiavať všetky požiadavky práva obchodných spoločností uplatniteľné v štáte, kde má svoje reálne sídlo. [31] Teória reálneho sídla vskutku „neoddeliteľne spája príslušnosť spoločnosti a jej sídlo“ [32]. Naplno uplatňujúc uvedenú teóriu, maďarské právo obchodných spoločností — ako je vykladané a uplatňované

29 — § 16 ods. 1 cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírosági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (zákon CXLV z roku 1997 o obchodnom registri, zverejňovaní údajov o spoločnostiach a súdnom konaní vo veciach obchodného registra). Podľa uvedeného ustanovenia: „Sídlom spoločnosti … je miesto jeho riadenia, ktoré musí spoločnosť označiť firemnou tabuľou.“

30 — § 34 ods. 1 zákona CXLV z roku 1997: „Každé premiestnenie sídla spoločnosti na miesto, ktoré patrí do pôsobnosti iného súdu zodpovedného za vedenie obchodného registra, musí byť zapísané, ako zmena zapísaných údajov, súdom, v ktorého pôsobnosti je oblasť pôvodného sídla. Tento súd preskúma návrhy vzťahujúce sa na zmeny, ktoré sa objavili pred zmenou sídla, a potvrdí premiestnenie.“

31 — EDWARDS, V.: *EC Company Law*, Oxford: Clarendon Press 1999, s. 336.

32 — Tamže.

registrovým súdom — zakazuje „export“ maďarskej právnickej osoby na územie iného členského štátu. Zatiaľ čo spoločnosť založená podľa maďarského práva obchodných spoločností môže vykonávať hospodárske činnosti v inom členskom štáte alebo tam zriadiť organizačnú zložku, ústredie musí zostať v Maďarsku. Svojou štvrtou otázkou sa vnútroštátny súd v zásade pýta, či sú v rozpore s článkami 43 ES a 48 ES také vnútroštátne pravidlá, ktoré spoločnosti založenej podľa vnútroštátneho práva znemožňujú premiestnenie jej ústredia do iného členského štátu.

24. Maďarská vláda tvrdí, že tento prípad patrí mimo rozsah pôsobnosti článkov 43 ES a 48 ES. Írsko a vlády Poľska, Slovinska a Spojeného kráľovstva sú rovnakého názoru. Na druhej strane Cartesio, Komisia a holandská vláda tvrdia, že došlo k obmedzeniu práva usadiť sa a že preto sa články 43 ES a 48 ES uplatňujú.

25. Názor, že táto vec patrí mimo rozsah pôsobnosti pravidiel Zmluvy o práve usadiť sa, je podľa môjho názoru nesprávny. Vnútroštátne pravidlá, ktoré spoločnosti umožňujú premiestnenie svojho ústredia iba v rámci územia členského štátu, jasne zaobchádzajú s cezhraničnými situáciami menej priaznivo ako s čisto vnútroštátnymi situáciami. [33] Vo svojom účinku také pravidlá predstavujú diskrimináciu pri uplatňovaní práva na voľný pohyb. [34] Cartesio sa usiluje premiestniť svoje ústredie do Talianska. Zdá sa preto, že to, čo Cartesio navrhuje, je „skutočný výkon hospodárskej činnosti prostredníctvom stálej prevádzky v tomto členskom štáte na dobu neurčitú“ [35]. Za uvedených okolností sa jasne uplatňujú pravidlá Zmluvy o práve usadiť sa. [36]

26. Je pravda, že vo svojom rozsudku vo veci Daily Mail and General Trust Súdny dvor konštatoval, že spoločnosť sa nemôže opierať o právo usadiť sa, aby premiestnila svoje ústredné riadenie a kontrolu do iného členského štátu (Holandsko) na účel predaja podstatnej časti svojich dočasných aktív a použitia výnosov uvedeného predaja na nákup svojich vlastných akcií bez toho, aby musela odviesť dane, ktoré by z týchto operácií musela zaplatiť v členskom štáte pôvodu (Spojené kráľovstvo). [37] Podľa práva obchodných spoločností Spojeného kráľovstva bolo spoločnostiam umožnené — na základe povolenia daňových orgánov — premiestiť svoje ústredné riadenie a kontrolu do iného členského štátu bez

33 — Pozri v rovnakom zmysle rozsudky z 18. novembra 1999, X a Y, C-200/98, Zb. s. I-8261, body 26 až 28; z 11. marca 2004, de Lasteyrie du Saillant, C-9/02, Zb. s. I-2409, body 42 a 46; SEVIC Systems, už citovaný v poznámke pod čiarou 7, body 14, 22 a 23, a z 18. júla 2007, Oy AA, C-231/05, Zb. s. I-6373, body 31 až 43.

34 — Pozri tiež moje návrhy vo veci Alfa Vita Vassilopoulos a Carrefour-Marinopoulos, rozsudok zo 14. septembra 2006, C-158/04 a C-159/04, Zb. s. I-8135, v bodoch 41 a 46.

35 — Rozsudok z 25. júla 1991, Factortame a i., C-221/89, Zb. s. I-3905, bod 20. Pozri tiež rozsudky zo 4. októbra 1991, Komisia/Spojené kráľovstvo, C-246/89, Zb. s. I-4585, bod 21, a z 12. septembra 2006, Cadbury Schweppes a Cadbury Schweppes Overseas, C-196/04, Zb. s. I-7995, body 54 a 66.

36 — Pozri napríklad rozsudok z 5. októbra 2004, CaixaBank France, C-442/02, Zb. s. I-8961, bod 11 a tam citovanú judikatúru.

37 — Rozsudok z 27. septembra 1988, 81/87, Zb. s. 5483, bod 7.

toho, aby prišli o svoju právnu spôsobilosť alebo aby prestali byť spoločnosťami založenými v Spojenom kráľovstve. [38] Za okolností, o ktoré išlo v uvedenej veci, však daňové orgány namietali voči premiestneniu a trvali na tom, aby spoločnosť predala aspoň časť aktív pred premiestnením svojho sídla na daňové účely mimo Spojeného kráľovstva. [39] Súdny dvor zamietol názor spoločnosti, že daňové orgány porušili právo usadiť sa. Súdny dvor, majúc na zreteli odlišnosti medzi právami obchodných spoločností členských štátov, uviedol, že spoločnosti existujú iba na základe vnútroštátneho práva a že „Zmluvu nemožno vykladať tak, že priznáva spoločnostiam založeným podľa práva členského štátu právo na premiestnenie svojho ústredného riadenia a kontroly a svojej ústrednej správy do iného členského štátu pri súčasnom ponechaní ich postavenia ako spoločností založených podľa právnej úpravy prvého členského štátu“ [40]. Preto sa tvrdí, že podmienky „života a smrti“ spoločnosti sú určované výlučne štátom, na základe ktorého zákonov bola uvedená spoločnosť vytvorená. [41] Štát dal, a preto musíme vziať na vedomie, keď štát vzal.

27. Judikatúra o práve usadiť sa obchodných spoločností sa však od rozhodnutia vo veci Daily Mail and General Trust vyvinula a prístup Súdneho dvora sa stal premyslenejším. [42] Treba pripustiť, že tento vývoj sprevádzalo množstvo rozporných signálov v judikatúre. Konkrétne, v dôsledku rozsudkov vo veciach Centros, [43] Überseering [44] a Inspire Art [45] sa zdalo, že judikatúra sa uberá presne opačným smerom, ako je smer vytýčený Súdnym dvorom vo veci Daily Mail and General Trust. Súdny dvor teda sústavne zamietal tvrdenie, že pravidlá vnútroštátneho práva obchodných spoločností by mali patriť mimo rozsah ustanovení Zmluvy o práve usadiť sa. Napríklad vo veci Inspire Art Súdny dvor uviedol: „skutočnosť, že spoločnosť Inspire Art bola založená v Spojenom kráľovstve na účely obídenia práva obchodných spoločností Holandska, ktoré stanovuje prísnejšie pravidlá, najmä pokiaľ ide o minimálnu výšku základného imania a splácanie akcií, neznamená, že na založenie organizačnej zložky spoločnosťou v Holandsku sa nevzťahuje sloboda usadiť sa, ako ju upravujú články 43 ES a 48 ES“ [46]. Také stanovisko je v zásadnom rozpore s myšlienkou, že založenie a fungovanie obchodných spoločností je určované výlučne vzájomne sa odlišujúcou vnútroštátnou právnou úpravou členských štátov.

28. Bolo podniknuté určité úsilie — vrátane úsilia samotného Súdneho dvora — odlíšiť skutkové okolnosti veci Daily Mail and General Trust od skutkových okolností vo

38 — Rozsudok Daily Mail and General Trust, body 3 a 5.
39 — Tamže, bod 8.
40 — Tamže, bod 24.
41 — Tamže, bod 19: „Treba mať na zreteli, že spoločnosti sú na rozdiel od fyzických osôb výtvormi práva a, pri súčasnom stave práva Spoločenstva, výtvormi vnútroštátneho práva. Existujú iba na základe vzájomne sa odlišujúcej vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá určuje ich zakladanie a fungovanie.“
42 — V skutočnosti prístup Súdneho dvora začal pripomínať prístup generálneho advokáta Darmon v jeho návrhoch vo veci Daily Mail and General Trust.
43 — Rozsudok z 9. marca 1999, C-212/97, Zb. s. I-1459.
44 — Rozsudok z 5. novembra 2002, C-208/00, Zb. s. I-9919.
45 — Rozsudok z 30. septembra 2003, C-167/01, Zb s. I-10155.
46 — Rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 45, bod 98.

veciach Centros, Überseering a Inspire Art sústredením sa na také aspekty, ako je primárne usadenie sa na rozdiel od sekundárneho usadenia sa a usadenie sa zo zahraničia do daného členského štátu oproti usadeniu sa smerom z daného členského štátu do zahraničia. Nie je však prekvapujúce, že toto úsilie nebolo nikdy celkom presvedčivé. [47] Konkrétne, rozlíšenie medzi situáciami, v ktorých členské štáty bránia obchodným spoločnostiam založeným na základe svojho *vlastného* práva obchodných spoločností alebo ich odrádzajú od toho, aby sa usilovali o usadenie sa v zahraničí, a situáciami, v ktorých *hostiteľský* členský štát obmedzuje slobodu usadiť sa, nikdy nezapadalo do všeobecného analytického rámca Súdneho dvora pre články 43 ES a 48 ES. [48] Okrem toho uvedené rozlišovanie sa odkláňalo od samotného odôvodnenia Súdneho dvora vo veci Daily Mail and General Trust. [49] Ako správne poznamenal generálny advokát Tizzano vo svojich návrhoch vo veci SEVIC Systems: „Nielen to, z tejto judikatúry tiež vyplýva, že článok 43 ES sa neobmedzuje na zákaz toho, aby členský štát zabraňoval alebo obmedzoval slobodu cudzích hospodárskych subjektov usadiť sa na jeho území, ale bráni aj tomu, aby tento členský štát vytváral prekážky domácim hospodárskym subjektom usadiť sa v inom členskom štáte. Inými slovami, sú zakázané aj obmedzenia ‚na vstupe' aj ‚na výstupe' z územia členského štátu." [50]

29. Problémom je podľa môjho názoru to, že stanoviská citované z vecí Daily Mail and General Trust a Inspire Art nereprezentujú judikatúru a logiku, ktorá je v jej pozadí, presne. Na jednej strane napriek tomu, čo naznačujú rozhodnutia vo veciach Inspire Art a Centros, nemusí byť vždy možné úspešne sa opierať o právo usadiť sa na účel založenia spoločnosti formálne v inom členskom štáte na jediný účel obídenia práva obchodných spoločností vlastného členského štátu. Vo svojom nedávnom rozsudku vo veci Cadbury Schweppes Súdny dvor zdôraznil, že „okolnosť, že spoločnosť bola založená v členskom štáte s cieľom ťažiť výhody z výhodnejšej právnej úpravy, *sama osebe* nestačí na vyvodenie záveru o zneužití [slobody usadiť sa]" [51]. Zdôraznil však tiež, že členské štáty môžu prijať opatrenia na zabránenie „vyslovene umelý[m] konštrukci[ám] zbavený[m] hospodárskej reality", ktorých cieľom je obchádzanie vnútroštátnej právnej úpravy. [52] Právo usadiť sa konkrétne nebráni členským štátom v tom, aby boli obozretné vo vzťahu k obchodným spoločnostiam, ktoré majú len poštovú schránku alebo sú len fasádou. [53] Podľa môjho názoru to predstavuje podstatné spresnenie rozhodnutí vo veciach Centros a Inspire Art, rovnako ako aj opätovné

47 — Pre prehľad a kritické zhodnotenie teórií, ktoré sa pokúšajú vysvetliť rozdiely medzi na jednej strane vecou Daily Mail and General Trust a na strane druhej vecami Centros a Überseering, pozri: RINGE, W.-G.: No Freedom of Emigration for Companies? In: 2005 *European Business Law Review* 621.

48 — Pozri rozsudky Centros, už citovaný v poznámke pod čiarou 43; Überseering, už citovaný v poznámke pod čiarou 44; Inspire Art, už citovaný v poznámke pod čiarou 45; z 13. apríla 2000, Baars, C-251/98, Zb. s. I-2787, bod 28, a de Lasteyrie du Saillant, už citovaný v poznámke pod čiarou 33, bod 42.

49 — Rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 37, bod 16.

50 — Rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 7, bod 45 návrhov. Názory generálneho advokáta boli potvrdené Súdnym dvorom v bodoch 22 a 23 jeho rozsudku.

51 — Rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 35, bod 37 (kurzívou zvýraznil generálny advokát). Všimnite si, že Súdny dvor odkázal na bod 96 rozsudku vo veci Inspire Art, ale rozhodol sa použiť trochu odlišné znenie („účel" namiesto „jediný účel").

52 — Rozsudok vo veci Cadbury Schweppes a Cadbury Schweppes Overseas, už citovaný v poznámke pod čiarou 35, body 51 až 55.

53 — Tamže, bod 68.

potvrdenie ustálenej judikatúry k zásade zneužívania práva Spoločenstva, [54] hoci Súdny dvor naďalej používa pojem zneužitia so značnou zdržanlivosťou — a koná správne. [55]

30. Na druhej strane napriek tomu, čo sa zdá, že rozhodnutie vo veci Daily Mail and General Trust naznačuje, Súdny dvor *a priori* nevylučuje konkrétne zložky právnych predpisov členských štátov z rozsahu práva usadiť sa. [56] Súdny dvor sa skôr sústreďuje na *účinky*, ktoré môžu mať vnútroštátne pravidlá alebo prax na slobodu usadiť sa, a posudzuje súlad uvedených účinkov s právom usadiť sa tak, ako je zaručené Zmluvou. Čo sa týka vnútroštátnych pravidiel vzťahujúcich sa na zakladanie obchodných spoločností, prístup Súdneho dvora je inšpirovaný dvoma úvahami. Po prvé za súčasného stavu práva Spoločenstva si členské štáty môžu vybrať, či chcú mať systém pravidiel založený na teórii sídla, alebo na teórii založenia, a vskutku, rozličné členské štáty si vybrali zásadne odlišné pravidlá zakladania obchodných spoločností. Po druhé účinné uplatňovanie slobody usadiť sa vyžaduje aspoň určitý stupeň vzájomného uznania a koordinácie týchto rozličných systémov pravidiel. Výsledkom tohto prístupu je, že judikatúra obvykle rešpektuje vnútroštátne pravidlá vzťahujúce sa na obchodné spoločnosti bez ohľadu na to, či sú založené na teórii, sídla alebo na teórii založenia. Zároveň však účinné uplatňovanie slobody usadiť sa predpokladá, že ani jedna teória nemôže byť uplatňovaná do úplných logických dôsledkov — najlepším príkladom do dnešného dňa je pravdepodobne vec Überseering. [57]

31. V krátkosti, podľa môjho názoru nie je možné na základe súčasného stavu práva Spoločenstva tvrdiť, že členské štáty požívajú absolútnu slobodu rozhodovať o „živote a smrti“ spoločností založených na základe ich vnútroštátneho práva, bez ohľadu na dôsledky pre slobodu usadiť sa. Inak by mali členské štáty bianco šek na uloženie „rozsudku smrti“ spoločnosti založenej podľa jej právnych predpisov iba preto, lebo sa rozhodla uplatniť slobodu usadiť sa. Osobitne pre malé a stredné podniky môže byť premiestnenie ústredia vnútri Spoločenstva jednoduchým a účinným spôsobom

54 — Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Darmon vo veci Daily Mail and General Trust, už citované v poznámke pod čiarou 37, bod 9 a tam citovanú judikatúru. Analyzoval som zásadu zakazujúcu zneužívanie práva Spoločenstva podrobne vo svojich návrhoch k rozsudku Súdneho dvora z 21. februára 2006, Halifax a i., C-255/02, Zb. s. I-1609. Pozri tiež de LA FERIA, R.: Prohibition of abuse of (Community) law: The creation of a new general principle of EC Law through tax. [2008] 45 CMLR 405-408.

55 — Zásada zneužívania práv bola opísaná ako „droga, ktorá sa sprvu zdá ako neškodná, ale ktorá môže mať veľmi nepríjemné následky“ (GUTTERIDGE, H. C.: Abuse of Rights. In: 5 *Cambridge Law Journal*, 22, 44, 1933 — 1935). Zdá sa byť preto múdre uplatňovať ju s veľkou opatrnosťou.

56 — „Neexistuje žiadne jadro suverenity, ktorého by sa členské štáty mohli ako takého dovolávať voči Spoločenstvu“ (LENAERTS, K.: Constitutionalism and the many faces of federalism. IN. 38 *American Journal of Comparative law* [1990], s. 205 a nasl., s. 220). Pozri napríklad: rozsudky z 13. decembra 2005, Marks & Spencer, C-446/03, Zb. s. I-10837, bod 29; z 13. marca 2007, Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation, C-524/04, Zb. s. I-2107, bod 25) (v oblasti zdaňovania); zo 14. januára 1997, Centro-Com, C-124/95, Zb. s. I-81, bod 25) (v oblasti zahraničnej bezpečnostnej politiky), a z 11. decembra 2007, International Transport Workers' Federation a Finnish Seamen's Union, C-438/05, Zb. s. I-10779, bod 40 (v oblasti sociálnej politiky). V rozsahu, v akom uvedené oblasti patria do ich právomoci, členské štáty musia napriek tomu uvedenú právomoc uplatňovať v súlade s právom Spoločenstva.

57 — Už citovaná v poznámke pod čiarou 44. Uvedená vec sa týkala nemeckých ustanovení, podľa ktorých iba účastníci so spôsobilosťou na práva a povinnosti mohli začať súdne konanie, zatiaľ čo — v prísnom súlade so „Sitztheorie“ — spoločnosti boli považované za majúce spôsobilosť na práva a povinnosti, iba ak mali svoje skutočné centrum riadenia v Nemecku. Podľa bodu 93 rozhodnutia Súdneho dvora odopretie spôsobilosti byť účastníkom konania spoločnosti riadne založenej v inom členskom štáte, v ktorom má svoje sídlo, „sa rovná priamemu popretiu práva usadiť sa“, ktoré nemôže byť odôvodnené dôvodmi vzťahujúcimi sa na verejný záujem.

vykonávania skutočnej hospodárskej činnosti v inom členskom štáte bez toho, aby museli čeliť nákladom a administratívnemu bremenu nevyhnutne prítomnému v postupe, keď by najskôr museli zrušiť spoločnosť v ich štáte pôvodu a potom ju nanovo vzkriesiť v členskom štáte určenia. Okrem toho, ako Komisia správne zdôraznila, proces zrušenia spoločnosti v jednom členskom štáte a jej následného opätovného zakladania podľa zákonov iného členského štátu môže zabrať značný čas, počas ktorého môže byť predmetnej spoločnosti úplne zabránené vo fungovaní.

32. V dôsledku toho, hoci obmedzenie práva usadiť sa, o ktoré ide v tejto veci, vyplýva priamo z vnútroštátnych pravidiel o zakladaní a fungovaní obchodných spoločností, treba si položiť otázku, či ich možno odôvodniť všeobecným záujmom, [58] ako je napríklad zabránenie podvodu alebo zneužitiu [59] alebo ochrana záujmov napríklad veriteľov, menšinových akcionárov, zamestnancov alebo daňových orgánov. [60]

33. Vo svetle týchto záujmov môže byť prijateľné, aby členský štát stanovil určité podmienky pred tým, ako môže spoločnosť založená podľa jej vlastného práva obchodných spoločností premiestniť svoje ústredie do zahraničia. [61] Členský štát by napríklad mohol byť názoru, že už nebude schopný naďalej vykonávať akúkoľvek účinnú kontrolu spoločnosti, a mohol by preto požadovať, aby spoločnosť upravila svoje zakladateľské dokumenty a prestala byť úplne spravovaná právom obchodných spoločností, na základe ktorého bola založená. [62]

34. To však nie je situácia v tejto veci. Tu posudzované pravidlá úplne upierajú spoločnosti založenej podľa maďarského práva možnosť premiestniť svoje ústredie do iného členského štátu. Maďarské právo, ako ho uplatňuje registrový súd, nie že by iba stanovovalo podmienky takéhoto premiestnenia, ale namiesto toho požaduje zrušenie spoločnosti. Najmä preto, lebo maďarská vláda nepredložila žiadne dôvody, ťažko možno vidieť, ako by mohlo byť také „priam[e] popreti[e] práva usadiť sa“ [63] nevyhnutné z dôvodov všeobecného záujmu. [64]

58 — Rozsudky z 30. novembra 1995, Gebhard, C-55/94, Zb. s. I-4165, bod 37; CaixaBank France, už citovaný v poznámke pod čiarou 36, bod 11, a z 28. februára 2008, Deutsche Shell, C-293/06, Zb. s. I-1129, bod 28.

59 — Rozsudok vo veci Cadbury Schweppes a Cadbury Schweppes Overseas, už citovaný v poznámke pod čiarou 35, body 51 až 55.

60 — Rozsudok vo veci Überseering, už citovaný v poznámke pod čiarou 44, bod 92, a SEVIC Systems, už citovaný v poznámke pod čiarou 7, bod 28.

61 — Pozri analogicky článok 8 nariadenia Rady (ES) č. 2157/2001 z 8. októbra 2001 o stanovách európskej spoločnosti (SE) (Ú. v. ES L 294, s. 1; Mim. vyd. 06/004, s. 251).

62 — Ako je to napríklad na základe systému zriadeného nariadením č. 2157/2001.

63 — Rozsudok vo veci Überseering, už citovaný v poznámke pod čiarou 44, bod 93.

64 — Pozri tiež rozsudok vo veci SEVIC Systems, už citovaný v poznámke pod čiarou 7, body 29 a 30.

35. Preto navrhujem, aby Súdny dvor na štvrtú prejudiciálnu otázku vnútroštátneho súdu odpovedal takto: Články 43 ES a 48 ES bránia vnútroštátnym pravidlám, ktoré spoločnosti založenej podľa vnútroštátneho práva znemožňujú premiestnenie jej ústredia do iného členského štátu.

III — Návrh

36. Vo svetle vyššie uvedených pripomienok preto navrhujem, aby Súdny dvor na prejudiciálne otázky položené Szegedi Ítélőtábla odpovedal takto:

1. V takej situácii, o ktorú ide v tomto konaní, môže odvolací súd položiť Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky v konaní o odvolaní proti uzneseniu prvostupňového súdu bez ohľadu na skutočnosť, že ani konanie na prvostupňovom súde, ani odvolacie konanie nie je kontradiktórnym konaním.

2. Zo skutočnosti, že odvolanie proti uzneseniu vnútroštátneho súdneho orgánu je obmedzené na právne otázky a nemá automatický odkladný účinok, nevyplýva, že by uvedený súdny orgán mal povinnosť uvedenú v treťom odseku článku 234 ES.

3. Článok 234 ES bráni uplatňovaniu vnútroštátnych pravidiel, podľa ktorých môžu byť vnútroštátne súdy zaviazané odložiť účinnosť alebo vziať späť návrh na začatie prejudiciálneho konania.

4. Články 43 ES a 48 ES bránia vnútroštátnym pravidlám, ktoré spoločnosti založenej podľa vnútroštátneho práva znemožňujú premiestnenie jej ústredia do iného členského štátu.